

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 7. De reparatiuo Iustitiæ violatæ hoc est de restitutione. De multiplici capite vnde oritur obligatio restitutionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39069

CAPVT VII.

*De actu reparatiuo Iustitiæ violatæ hoc est de restitutione
De multiplici capite unde oritur obligatio restitutionis.*

69 **P**roprietas Iustitiæ commutatiuæ est, vt qui illam violauit, teneatur restituere damna, restituendo in quantum potest. Obligatio restituendi, præscindendo à contractu, prouenit ex duplici capite. Primum ratione rei acceptæ; secundò ratione iniustæ acceptionis. Ratione rei acceptæ tenemur restituere etiam præciso delicto, sed solum in quantum facti sumus ditiores, ita vt si non facti sumus ditiores, ad nihil tenemur.

neq;

neamur. Ratione iniustæ ac-
ceptionis obligamur ex delicto
ad reficienda damna illata,
etiam si non facti simus ditio-
res. Hæc tamen obligatio licet
sit ex delicto, non est propriè
poenalis, sed ex quodam quasi
contractu consistente in hoc,
quod cum usurpans rem alie-
nam teneatur velle reparare
omnia damna, si habet talem
voluntatem, per illam obliga-
tur, si non habet, Natura, quæ
nō vult, iniusto prodesse suam
iniustitiam, obligat illum ex
quasi contractu, ac si talem
voluntatem haberet.

70 Non tamen quælibet
iniusta acceptio sufficit ad ta-
lem obligationem inducendā.
Si enim iniuria fuerit levis, &
semideliberata, ex defectu ad-

uer-

uertentiæ ad peccatum mortale requisitæ, non tenetur illator iniuriæ ad reparanda damna, nisi ratione rei acceptæ, & in quātū est effectus ditior. Cui enim obligatio Iustitiæ ex natura sua sit grauis, non potest oriri ex cognitione insufficiente ad peccatum mortale, & ad obligationem grauem. Similiter si iniuria sit leuis ex leuitate materiæ, illator iniuriæ non obligatur ad reparanda damna extrinseca grauia secuta, ex iniuria. Vel enim dum inferbat iniuriam, dubitare poterat prudenter ne magnum ex illa damnum emergeret, & tūc materia iniuriæ fuisset grauis, vel non poterat de hoc dubitare, & tunc non tenebatur habere voluntatem obligandi se

in

in ordine ad casum inexcogitabilem, adeoque cessat obligatio ex quasi contractu, quam exposuimus.

71. Licet iniuria fuerit leuis formaliter, eò quòd iniurians putauerit materiam esse leuem, tenetur tamen ad restitutionem totius valoris intrinseci, quem hic, & nunc habebat ea materia, etiam supra suspicionem iniuriantis. Si quis e. g. proijcit in mare veram gemmam alienam, putans inuincibiliter esse fictam, & vitream, tenetur restituere gemmam veram. Ratio est quia voluntate executiua voluit proijcere, quod habebat in manu, quodcunque esset; ergo habes talem voluntatem tenebatur velle obligare se ad restituendū quod.

quodcunq; esset; ergo si fuit gēma vera, quā putauit fictā, tenetur restituere gēmam verā.

72. Dāna tamen inuincibiliter ignorata, & prudenter incogitabilia, non tenetur restituere etiam si iniuria fuerit grauis, cum neq; talia damna uolita sint explicitē, ut potē non præuisa, neq; implicitē, ut potē non identificata cum actione, quam uoluit & fecit. Et ratio prior est, quia nemo tenetur reparare dāna, quorum nō fuit causa moralis. Sed damnorum, quæ nemo prudens potuit præuidere, & ratione quorum non potuit Dominus antecedenter esse inuitus circa actionem, non fuit causa moralis illator iniuriæ, ergo &c. Debent ergo talia damna con-

side.

siderari vt merè fortuita. Confirmatur etiam, quia obligatio reficiendi damna inexcogitabilia esset intolerabilis, & irrationabilis, & occasio litium infinitarum semper subnascentium.

73 Ex iisdem principijs inferitur, quod ad reparationem damnorum inexcogitabilium, non tenetur quis, ne ratione quidem rei acceptæ, & in quantum est effectus ditior. Et ratio est, quia non fuit causa illorum damnorum: quicumque enim damnum infert alteri, eripit illi, quod possidebat actu, vel potentia: e. g. qui furatur frumentum, eripit id, quod alter possidebat actu; qui vero, comburit segetem, eripit messem, quam alter nō possidebat actu, sed

sed

sed potentia, virtute, & spe: & quia messis in potentia, virtute & spe, non tanti valet, quanti messis in actu, ideo ille combustor non tenetur restituere tantum, quanti messis valisset in actu. sed tantum, quantum aestimabatur spes illa messis. Sed ergo spes nihil aestimatur, nihil debet reddere. Sed spes lucrorum inexcogitabilium nulla est, & nihili aestimatur; ergo qui abstulit lucra inexcogitabilia, non abstulit aliquid pretio aestimabile, ac proinde ad nihil tenetur, si verò esset periculum probabile, ac pretio aestimabile dānorum, tum illator iniuriæ, si attendamus ad solum ius naturæ, & præscindamus à Jure positivo, tenetur restituere tantum, quāti aestimabatur illud.

lud periculū. Quia tamen difficile est iudicare, quāta sit probabilitas, atq; adeo aestimabilitas periculi, aut spei, & quia expedit, vt leges minimū cōmittant arbitrio Iudicis, ius posituum cōstituit, vt si damnū re ipsa sequatur, detur obligatio, ad reparandum totū damnum si, non sequatur, nulla consurgat obligatio, ratione periculi innoxij.

74 Non datur obligatio restitutionis in bonis diuersi generis de Iure naturæ. Si quis e.g. abscidit alteri brachium, non tenetur restituere pecuniam, pro abscissione brachij, licet teneatur reparare damna pecuniaria quæ ex brachij abscissione prouenerunt iniuriam passo. Quamuis enim durum

videatur, iniuriantem ad nihil
teneri pro iniuria, quæ fit in
membris, cum teneatur ad
re compensationem pro iniu-
ria leuiori, quæ fit in pecu-
nijs, tamen non expedit vni-
uersim poni obligationem re-
compensationis in bonis pe-
cuniarijs pro læsione in alio
bonorum genere, propter plu-
ra incommoda, quæ sequen-
rentur ex tali obligatione.
Primo enim difficile esset ta-
xare quantum pecuniæ debe-
retur pro oculo e. g. cuius dif-
ficultatis ratio est, quia, li-
cèt natura fecerit comparabi-
lia bona, quæ expediebat com-
mutari, e. g. frumentum, &
vinum; non tamen compara-
bilia fecit bona, quæ commu-
tari non expediebat, e. g. mem-
bra,

bra, & frumentum; famam,
& pecuniam. Ea porrò bo-
na expedit esse commutabilia,
quæ tantam, utilitatem af-
ferre possunt vni, ac alteri con-
trahentium, cuiusmodi est fru-
mentum, quod æquè potest
esse utile venditori; ac em-
ptori: ea verò expedit esse in-
commutabilia, quæ alteri con-
trahentium possunt afferre ma-
ximam utilitatem, nullam, vel
penè nullam alteri: cuiusmodi
est meus oculus, qui mihi est v-
tilissimus; si verò alteri venda-
tur, & mihi eruatur, ei est om-
ninò inutilis.

75 Quia ergo ex vna par-
te, difficillimum esset taxare,
quæ cōpensatio deberetur pro
singulis iniurijs illatis in cor-
pore vel honore, ponderando
meri-

merita, & nobilitatem personarum; & ex alia esset intolerabile constituere, ut pro ablatione honorum altioris ordinis, deberentur omnia bona inferioris ordinis, quæ possidet iniuriarius, ex quo frequentissima familiarum exterminia sequerentur in republica; & etiam, quia ea est multorum auaritia, ut si scirent, se ex iniurijs in corpore, vel honore sibi illatis magnum lucrum percepturos sæpe occultis modis darent operam, ut huiusmodi iniurijs afficerentur, fit ut non sit iure naturæ evidens, esse bonum vniuersaliter, quod offensor pro talibus iniurijs teneatur ad aliam quam pecuniariam restitutionem. Et quia solæ illæ obligationes sunt de iure naturæ, de

qui-

quibus evidens est bonum esse
quod ponantur; ideò de iure
naturæ nulla datur obligatio
restituendi in bonis diuersi ge-
neris.

C A P V T VIII.

*De commutatione rerum tempo-
ralium cum spiritualibus.*

76 **A**ddimus tamen,
quod etiam si da-
retur obligatio restituendi in
bonis diuersi generis, adhuc
nō esset iniurianti liberum pro
bonis temporalibus restituere
spiritualia. Vergeret enim in
contemptum bonorum spiri-
tualium si quatenus spiritualia
sunt venirent in cōpensationē,
& in pretium rei temporalis.
Ideò